

Dublin Writers Museum

Jolo fick aldrig tillfälle att besöka Dublin Writers Museum. Han dog redan 1974, det var alldeles för tidigt han var bara 54 år gammal. Museet öppnade först 1991. Även den irländske journalisten Maurice Gorham, som kom på idén att samla de mest namnkunniga irländska författarna under ett tak, dog innan hans planer på ett museum blev verklighet. Han dog året efter Jolo.

I huset som hyser gräddan av de irländska författarna bodde en gång George Jameson som var produktionschef på familjens destilleri, som dåför tiden låg på Bow street i stadsdelen Smithfield, inte alls långt från museet. Även destilleriet har blivit museum.

Tidigare var de författare som förtjänade ett museum utspridda över stan, några av dem även en bit utanför stan. James Joyce museet i Martellotornet i Sandycove var ett av dem och ett av de få som fortfarande finns kvar. Museet på klipporna just där havet, stundtals hårt och besinningslöst, slår mot kusten öppnade porten på nedre botten den 16 juni 1962 efter generös gåva från regissören John Huston. En liten och spinkig dam med det i litterära sammanhang så välkända namnet Sylvia Beach förrättade invigningen. Hon var James Joyce förläggare i Paris och drev den kända bokhandeln Shakespeare & Co. Bokhandeln finns fortfarande kvar om än på annan adress än då Sylvia Beach drev den.

Det finns gott om irländska författare, så idén att samla dem på ett och samma ställe underlättade enormt för intresserade besökare. Man kan tala om en rejäl rationalisering. Bredden på de irländska författarna är enorm. Om vi väljer två ytterligheter, kan det kanske passa att nämna Bram Stoker, som skrev *Dracula*, och James Joyce, författare till *Ulysses* och mycket mer. Man kan också nämna minst en handfull poeter som haft stor framgång.

De irländska nobelpristagarna finns såklart representerade på museet: William Butler Yeates, som föddes 1865 och gick hädan 1939, fick nobelpriset 1923. Samuel Beckett som levde mellan 1906 och 1989, fick priset 1969. Seamus Heaney, den senaste pristagaren från Irland, kom till denna världen 1939 och lämnade det jordiska 2013; han var bland annat professor i Oxford och fick priset 1995. George Bernard Shaw, äldst av dem alla, föddes redan 1856 och levde i hela 94 år. 1950 föll han från en stege när han plockade äpplen. Av detta kan man eventuellt lära sig att äldre människor skall hålla sig från stegar, de skall i alla fall inte klättra upp på dem. Är man 94 år gammal, så är man verkligen gammal, så gammal att man bör vänta på marken tills någon yngre äppelplockare kommer nerför stegen och bjuder en frukt. Shaw fick nobelpriset 25 år innan han dog, alltså 1925. Tills för några år sedan var han den ende i världen som fått både en Oscar och ett Nobelpris. Nuförtiden delar han äran med Bob Dylan, som fick en Oscar år 2000 och Nobelpriset 2017.

På museet finns förstautgåvor av många kända verk, och några mindre kända. Bland de mer kända hittar vi *Travels into Several Remote Nations of the World*, alltså Gullivers resor av Jonathan Swift.

Oscar Wilde finns såklart här. Han dog redan 1901, bara 46 år gammal. Han skrev en hel del men bara en roman *Dorian Greys porträtt*. Hans mest kända pjäs är *The Importance of being Earnest*, som han presenterade för världen 1892. När han dog i Paris 1901, var han både utfattig och desillusionerad.

På väggen på nedre plan, ungefär vid avtagsgången till toaletterna, hänger en målning föreställande James Patrick Donleavy. Han sitter någorlunda bekvämt tillbakalutad i en soffa. Donleavy var en tidig bestsellerförfattare. Han föddes i NY 1926 av irländska immigranter och flyttade till Irland efter andra världskriget. Donleavy var inte bara författare utan också en god konstnär. Han var framförallt konstnär och blev författare för att kunna slå sig fram som konstnär. När han försökte ställa ut sina målningar visade det sig att man på den tiden måste vara berömd för att få ställa ut på gallerierna i Dublin och eftersom man inte kunde bli en berömd konstnär om man inte fick ställa ut sin konst så var han nödd och tvungen att bli berömd. Så han bestämde sig för att börja sin konstnärsbana med att bli berömd författare och slinka in på gallerierna den vägen. Det blev hans räddning, i alla fall hans ekonomiska räddning. Han skrev *The Gingerman*, på svenska *En inpiskad gentleman*. Romanen var alltför pornografisk för sin tid, detta hände 1955, och sålde i 45 miljoner exemplar. Han var försörd för livet och blev såklart så berömd att han fick ställa ut sin konst.

Samuel Beckett var aldrig överens med myndigheterna om när han föddes. Han vidhöll genom hela livet att han föddes på långfredagen 1909, alltså den 13 april. Enligt officiella handlingar föddes han den 13 maj samma år. Varför han hängde upp sig på det vet jag inte. Det är naturligtvis viktigt att veta när man är född, men man kan tycka att om man har förmånen att få leva i 83 år så är väl inte en månad så mycket att tjafsa om.

Beckett var en kvinnokarl av stora mått, bl.a. Joyce dotter Lucia var omåttligt intresserad. Det var inte Beckett och det bidrog säkert till att de båda författarna inte var så förtjusta i varandra. Däremot hade han ett, om än kort men dock, förhållande med Peggy Guggenheim. Under andra världskriget bodde han i Frankrike och var aktiv inom motståndsrörelsen. 1953 kom så pjäsen *I väntan på Godot* som i ett slag gjorde honom världsberömd. Vivian Marcier, en känd teaterkritiker på den tiden skrev en förnämlig recension: ”Beckett har skapat en teoretisk omöjlighet; en pjäs där ingenting händer men som ändå håller publiken som klistrad vid sätena. Och vad som gör det hela än mer märkligt är att andra akten, som bara marginellt skiljer sig från den första, fångslar publiken på samma sätt. Han har alltså skrivit en pjäs där ingenting händer två gånger.”

När Beckett fick frågan om vem Godot egentligen var, svarade han att om han vetat det så hade det framkommit i pjäsen.

Vi bör nog också nämna Brendan Behan, en fullständigt söndersupen och tämligen fet författare, som dog ung. Han började sitt liv som misslyckad revolutionär och upprorsmakare och dog på Harbour Lights Bar i Dublin i mars 1964. Baren revs 1977 och är sedan dess spårlöst försvunnen. Men det finns en annan bar i Dublin som ännu existerar och där Behan satt och drack ungefär varje dag. MacDaid's på Harry Street, är en liten pub på en liten tvärgata till Grafton Street. Favoritdrinken var champagne och sherry, en ganska sötsliskig blandning och definitivt inte bra för en diabetiker.

En hel del författare har genom åren tyvärr haft anledning att säga: "I am a writer with drinking problems."
Brendan Behan sa att han var: "A drinker with writing problems."

Det, om något, var ett tecken på att han trots allt hade god självkänedom.

Guinness

Bryggeriet har legat där det ligger i många år, ända sedan 1759 och kommer säkert att finnas just där i några tusen år till. Alex Guinness som grundade bryggeriet tecknade ett 9000 år långt hyreskontrakt med staden Dublin den 31 december 1759. Hyran var 45 pund per år och ansågs skälig vid den tiden. Trots att några sekler passerat sedan bläcket på kontraktet torkat är det 8740 år kvar innan hyran skall omförhandlas. Det blir år 10759, den som lever får se vad hyran blir då. Man kan räkna med en rejäl höjning.

År 1862, 103 år efter grundandet, bestämde familjen att harpan skulle bli Guinness varumärke. Eftersom harpan också är Irlands riksvapen valde Guinness att spegelvända instrumentet för att markera att det var deras varumärke. Originalinstrumentet finns till allmän beskådning på Trinity Collage.

Den tillsynes svarta drycken är egentligen röd. Håll upp ett glas mot solen eller mot en stark lampa så ser ni. Färgen är förvisso väldigt mörkröd, men dock röd.

Vid sekelskiftet 1900 arbetade 5000 personer på bryggeriet. Liksom de lönsamma whiskeydestillerierna, insåg Guinness att en bra personalpolitik också är bra för arbetsgivaren. De byggde bostäder till sina anställda, startade idrottsklubbar och gav de anställda pension när de blev för gamla för att arbeta. Men det fanns gränser för arbetsgivarens välvilja. Fram till 1932 fick inte en bryggare på Guinness gifta sig med en katolsk kvinna. Det ansågs som ett så tydligt tecken på dåligt omdöme att han fick sparken.

Idag säljs det drygt 850 miljoner liter Guinness per år.

Om man räknar ner det till mer behändiga siffror så tappas det upp 4 miljoner pints varje dag.

Det i sin tur betyder att det dricks 192 000 pints världen över varje timme. Eller 3200 pints per minut.

Om man anser att det på grund av tidszoner etc. är jämn fördelning av drickandet över dygnet så håller folk i sig 25 liter Guinness varje sekund.

Att fylla ett glas med Guinness är inget mindre än en vetenskap, det skall i alla fall ske efter strikta regler. Enligt Guinness instruktioner skall det ta 119,53 sekunder att fylla ett glas och det skall fyllas i två omgångar. Först fylls glaset till 2/3 och innan den sista tredjedelen pumpas i skall drycken vila en stund. Guinness får bara tappas på Guinnessglas. Att servera Guinness i vanliga ölglas eller glas på fot är fullständigt otänkbart.

Guinness är inte bara gott, det är nyttigt också. Den gamla reklamsloganen ”Guinness is good for you” håller än, hoppas jag. En någorlunda väl avvägd konsumtion lär reducera risken för blodpropp och sänka halten av dåligt kolesterol. Och inte bara det. En pint innehåller bara 166 kilokalorier, det är mindre än vad som ryms ett glas apelsinjuice av samma storlek.

Guinness bryggs i 50 länder och säljs i 120 länder, det finns totalt 195 länder i världen och när man vet det så kan man snabbt räkna ut att den gudabenådade drycken serveras till törstiga själar i 62 procent av världens länder.

När ölen efter alla konstens regler tappas på glas, skall temperaturen vara 6 grader. På allt fler platser kan man få Guinness Extra Cold, då skall temperaturen vara 3,8 grader. Det är gott vilket som.

Guinnessmuseet har 7 våningar och i huset fanns tidigare jäsningsanläggningen. Det inre av museet är format som ett Guinnessglas och volymen motsvarar 14,3 miljoner pints, det är ungefär lika mycket som det dricks i världen på tre dagar.

Familjen Guinness äger fortfarande 51% av företaget.

Påskupproret

Trots att Jolo alltid är aktuell inser man då och då när man läser honom att han levde i en annan tid än vad vi nu gör. Någon gång i mitten av 1950-talet när han var just här i St Stephen's Green skrev han: "Uniformerade, strikt viktorianska barnsköterskor sköt vagnarna framför sig på väg mot parken. Parkeringsvakterna sög på sura pipor i morgondugget. Ämbetshusens vaktmästare hade lämnat sina kurar och skred högtidligt längs trottoarerna med händerna nedkörda i kavajfickorna." Sämt folk ser vi inte idag.

Vi skall förflytta oss ännu längre tillbaka i tiden, till 1916, och närmare bestämt till den 24 april det året, och se vad som då tilldrog sig här i parken. Just den dagen, alltså den 24 april, inföll nämligen annandag påsk, det var en måndag och några tusen fullständigt orutinerade revolutionärer gav sig ut på stan för att ta makten från britterna. Påskupproret, som var ett enda stort misslyckande med dödlig utgång, var ett faktum. Det hände mycket både den dagen och under resten av veckan och inte bara i St. Stephan's Green. Men vi håller oss här i parken.

Innan vi fortsätter kan det vara på sin plats att nämna några ord om damen som står staty här. Hon hette ursprungligen Constance Gore-Booth och tillhörde den brittiska adeln. Familjen hade ett slott som fortfarande heter Lissadell och ligger i nordvästra delen av republiken. Trots sin aristokratiska bakgrund tog hon parti för de irländska frihetskämparna och anslöt sig till de krafter som med våld och revolution ville ta makten från britterna i Irland. Constance gifte sig med en ädling som ärvt ett gods i Ukraina och hette Kazimierz Dunin-Markievicz. Med ett sådant namn är det lätt att förstå att han kallades Cassie och inget mer. Efter giftermålet kallade Constance sig ofta grevinnan Markievicz.

Medan Constance Gore-Booth och ett knappt hundratal lika orutinerade revolutionärer, under ledning av Mike Mallin, intog parken och byggde barrikader, intog andra grupper av ungefär lika orutinerade och dåligt förberedda frihetstörstande upprorsmakare huvudpostkontoret, domstolsbyggnaden The Four Court, Jacobs Biscuit Factory och Bolands bageri och kvarn på Grand Canal Street. Revolutionärerna besatte märkligt nog inte varken järnvägsstationer eller hamnar, så när britterna väl slog till var det fritt fram för dem att transportera in trupper till staden. Revolutionärerna lyckades inte heller besätta Dublin Castle, som var högkvarter för de brittiska trupperna.

Mike Mallin var fackligt engagerad och ledare för vävarnas fackförbund. Han var en av de få som hade viss vana vid vapen och hade tjänstgjort i den brittiska armén i Indien. Constance Gore-Booth klädde sig gärna i grön uniformsliknande utstyrsel och bar en revolver instucken i bältet, men någon soldat var hon absolut inte. Hon hade dessutom fjädrar i hatten.

Medan det byggdes barrikader i parken steg en man som hette Patrick Pearse ut på huvudpostkontorets trappa en bit därifrån på O'Connell Street, som dåför tiden hette Sackwell Street. Han var ledare för upproret och läste högtidligt upp en proklamation och sa att han representerade Den Irländska Provisoriska regeringen. Det var helgdag och inte mycket folk på stan, de få som passerade huvudpostkontoret lyssnade bara förstrött på vad

galningen på trappan hade att säga och det var inte många som intresserade sig för vad de andra revolutionärerna höll på med på andra platser i stan.

Det var cirka 2000 upprorsmakare, det hade kunnat vara många fler, men upproppet gick inte ut till alla som var intresserade. Det var inte mycket som blev rätt, egentligen ingenting.

Varför det blev ett uppror mot det brittiska styret var inte så konstigt.

Irländarna hade varit missnöjda med det brittiska styret i flera hundra år. Den första brittiska invasionen ägde rum redan på 1100-talet och britterna styrde hela Irland från 1530-talet. Irländarna förbjöds att använda sitt eget språk och de fick inte arbeta med vad de ville. Det var inte mycket de fick göra. Det är lätt att göra jämförelser med apartheidlagarna i Sydafrika.

Irländarna hade fått igenom en Home Rule Bill i det brittiska parlamentet men britterna ville skjuta upp ikraftträdandet tills det stora kriget på kontinenten var till ända. Britterna utgick från att de skulle vinna. Det fanns ett parti som hette The Irish Parliamentary Party som hade godkänt både att Home Rule sköts upp och att irländska soldater skulle vara med i kriget på britternas sida. Påskupprorets förespråkare kunde inte gå med på varken det ena eller det andra och såg de samarbetsvilliga som fiender och förrädare.

Upprorsmakarna hade blivit lovade vapen från Tyskland, som gärna såg att britterna tvingades strida på två fronter, det kom inga vapen men de drog igång upproret i alla fall. Mannen, som skulle ordna fram vapnen och som förhandlat med tyskarna, fångades när han steg iland från en tysk ubåt vid Kerry. Hans namn var Roger Casement och han dömdes för landsförräderi och hängdes i London den 4 augusti 1916. Han hade en bakgrund som brittisk diplomat och hade blivit adlad för sina tjänster.

Under någon av de första dagarna sköts en butiksinnehavare ihjäl vid St Stephen's Green när han försökte ta tillbaka sin kärra som han behövde för sin verksamhet, men som Constance och hennes vänner tagit och som ingick i deras barrikad. Eftersom brittiska soldater låg på taken runt parken och sköt på revolutionärerna grävde de ner sig i skyttegravar, som man gjorde på kontinenten. Det gjorde inte mycket nytta eftersom britterna hade en så mycket högre position. Framförallt låg skyttarna på taket till Shelbourne Hotel, där de hade en förnämlig utsikt över parken. Samtidigt som det pågick en revolution just utanför, levde gästerna på hotellet det ljuva livet på insidan och kärleken, champagnen och den irländska whiskeyn flödade medan soldaterna sköt och revolutionärerna försökte besvara elden.

Men en stund varje eftermiddag var det eldupphör, då skulle parkens vaktmästare ha fri lejd så att de kunde komma in och mata fåglarna.

De nedgrävda revolutionärerna insåg snart att det inte hjälpte att huka sig i skyttegravar när beskjutningen kom uppifrån, så de flydde de till det närbelägna Royal Collage of Surgeons på York Street. Där kom inte de brittiska kulorna åt dem men det var ändå som ur askan i elden. De flydde hals över huvud och fick inte med sig varken mat eller vatten. När den tappra skaran på söndagen den 30 april fick veta att såväl chefen Pearse på postkontoret som de andra grupperna i staden hade gett upp, fann även de för gott att kapitulera.

När väl britterna slog till mot upprorsmakarna, med början på onsdagen, så slog de till hårt. Hårdare än de flesta tyckte var nödvändigt. De satte in 20 000 man och kanonbåtar tog sig uppför floden Liffey och besköt de byggnader där revolutionärerna hade forskansat sig. Det var framförallt kanonbåten *Helga II* som fick in flera

fullträffar på husen runt Sackwell street. Den trivsamma puben *The Oval* skadades svårt och öppnade inte igen förrän 1922. Flera andra byggnader i stadens centrum sköts också sönder och samman och 485 personer dog och 2 600 var skadade när Patrick Pearse lade ner vapnen och steg ut på trappan till huvudpostkontoret där han bara några dagar tidigare så pampigt läst upp sitt manifest.

Upproret var slut och ledarna skulle straffas. De flesta av dem dömdes till döden. Constance Gore-Booth benådades och hennes dödsstraff omvandlades till livstids straffarbete därför att hon var kvinna. Hon påstod att hon tyckte det var trevligt när hon blev dömd till döden. Då skulle hon bli martyr, med stor sannolikhet ett överskattat mål som få, om ens någon, haft någon praktisk nytta eller glädje av. Constance satt i sin cell och hörde hur hennes vänner sköts en efter en med en kula i pannan. En av upprorsledarna Éamon de Valera dömdes till fängelse och undkom dödsstraffet därför att han var född i New York och amerikansk medborgare och därför inte kunde dömas för landsförräderi. Det var tur, inte bara för honom själv utan också för Irland. De Valera kom att spela en stor roll i irländsk politik och han blev senare vald både till premiärminister och president, om än icke samtidigt. Han dog 1975 vid 93 års ålder. Hans mamma kom från Irland, vem hans pappa var är mer tveksamt men en dansant herre från Kuba är starkt misstänkt.

Efter påtryckningar från USA, där många irländska invandrare hade höga befattningar, benådades Constance efter ett år liksom de flesta upprorsmakarna som inte arkebuserades. Ett antal initierade källor har under årens lopp undrat om det var en tillfällighet att så många fängslade irländare fick allmän amnesti samtidigt som USA gick med i första världskriget på briterernas sida.

Titanic

Titanic var världens största och lyxigaste fartyg när hon byggdes och gjorde verkligen skäl för namnet *Titanic* men tyvärr inte så länge. Man sa också att hon var osänkbar, vilket uppenbarligen var fel.

Fartyget var otursförföljt redan från början och åtta män dog på varvet i Belfast redan medan hon byggdes.

Titanic sjönk den 15 april 1912, kl 02:20 på sin jungfruresa till New York. Vraket hittades av en slump först 1985 av amerikanska flottan som höll på med något helt annat när vraket dök upp på botten. ”Dök upp” är kanske inget bra ord, men hon hittades i alla fall då, 73 år efter förlisningen. Myten om *Titanic* skapades redan medan hon var på väg mot botten.

Tidningar på båda sidor om Atlanten gick ut med nyheten innan de hade en aning om vad som hänt. De brittiska tidningarna spred falska förhoppningar. *The World* skrev: ”Inga liv till spillo.” *Daily Mail* skrev ungefär detsamma och på *Belfast Telegraphs* löpsedlar stod i fet, svart stil: ”Ingen risk att människoliv gått till spillo.” De amerikanska tidningarna hade bättre koll. *New York Times* skrev att ”*Titanic* sjönk fyra timmar efter kollision med isberg. 866 räddades av *Carpatia*, förmodligen har 1250 omkommit.”

Men det räckte inte på långa vägar att tidningar skrev om förlisningen. Det har också skrivits ett oräkneligt antal mer eller mindre seriösa böcker om *Titanic* och gjorts en massa filmer, de flesta förljugna och romantiserade. Den första filmen kom redan i maj 1912, bara en månad efter att hon sjönk. Dorothy Gibson, som hade den kvinnliga huvudrollen, var med på *Titanic* och bar samma kläder i filmen som när hon räddades. Filmen finns inte kvar, det sista kända exemplaret brann upp för många år sedan.

Violet Jessop var sjuksköterska ombord och hon överlevde *Titanic* liksom Dorothy Gibson. Och hon överlevde inte bara den förlisningen. Några år senare, 1916, tjänstgjorde hon ombord på *Britannic* när fartyget torpederades av en tysk ubåt och sjönk. Hon överlevde då också men fick skador som plågade henne resten livet. Hon var bara 29 år när hon var med om sin andra fartygsförlisning.

Det var stor skillnad mellan klasserna ombord. Förstaklass-sviterna kostade i dagens penningvärde 1,2 miljoner för en enkelresa, som tog sju dagar.

I nedre delen av fartyget bodde 700 tredjeklasspassagerare. Efterhand som man drog sig neråt i fartyget skaldes lyxen av och tredjeklasspassagerarna fick dela på två badkar.

Rikast ombord var John Jacob Astor IV. Han var inte bara rikast ombord utan också rikast i världen. Han hade många strängar på sin lyra; han var affärsman, markägare, uppfinnare, författare etcetera, han hade också varit överstelöjtnant i det spansk-amerikanska kriget 1898. Han var på väg hem med sin nya fru efter en smekmånad i Europa. Fru nummer två var bara 18 år och han var 56. Hon räknade nog med att överleva honom men inte med så många år.

Astors kropp hittades flytande och drogs upp i en livbåt. Han hade 2400 dollar i en av byxfickorna. I dagens penningvärde motsvarar det 60 000 dollar.

Bland de 1500 som drunknade fanns bara fyra kvinnor från första klass. En av dessa var Ann Elizabeth Isham, som vägrade lämna sin hund. Hon satt i livbåten men klev ur och återvände till det sjunkande skeppet när hon insåg att hon inte kunde ta med sin hund. Hunden, en Grand danois, lade huvudet på sned och såg sorgset på henne. Det blev för mycket för Mrs Isham som följde fartyget i djupet tillsammans med sin hund.

Kunde man gjort annorlunda och räddat fartyget från förlisningen? Möjligen om man saktat ner farten. Befälet ombord visste att det flöt omkring osedvanligt många isberg. Det var en mild april månad och stora isberg hade brutits loss från kusterna längs Kanada och Grönland. Kanske hade utkiken sett isberget tidigare om han haft en kikare. Skåpet där kikarna förvarades var låst och den styrman som gått av vakten glömde lämna över nyckeln, så utkiken fick nöja sig med att se det hans såg utan hjälpmedel. Nyckeln till skåpet med kikarna såldes på auktion 2010 för \$130.000, alltså ungefär vad en enkelresa i första klass kostade 1912. Hur man kan vara så säker på att det var just den nyckeln som gick till skåpet med kikarna att man är villig att betala 130 000 dollar, har jag ingen aning om.

Utkiken som först såg isberget hette Frederick Fleet och skrek: "Iceberg right ahead!" Han överlevde *Titanic* men tog sitt liv 1965 när hans fru dog.

Musikerna spelade in i det sista, i princip tills de rutschade av däck. De spelade inte *Närmare Gud till dig*, som det påstås i både tidningar och böcker. Här skulle det kunna vara på sin plats att skriva: "Men de spelade..." men det gör jag inte för jag har ingen aning om vad de spelade.

Det fanns många hjältar ombord; de verkliga hjältarna var maskinbesättningen som samtliga stannade på sin post tills det var för sent att dra sig ur. De kämpade in i det sista för att hålla elektriciteten igång och pumpa ut vatten. Det fanns också en handfull synnerligen svekfulla män som historien, och i vissa fall deras fruar, dömde hårt. Det var de män som klädde sig i kvinnokläder för att få en plats i livbåtarna

Att hamna i iskallt vatten är i de flesta fall detsamma som en dödsdom. Kocken Jaughin överlevde dock så länge i det iskalla vattnet att han kunde räddas tack vare att han satte i sig en flaska whiskey just innan han hopade i havet och därmed kände sig varm inombords. Man skall inte underskatta värdet av en flaska whiskey.

Den sista kvällen ombord serverades förstaklasspassagerarna en tio rätters middag. De bjöds bland mycket annat på ostron, filet Mignon, lax, kyckling, gåslever, duva, lamm med mintsås och för att rensa gommen serverades en Punsch Romaine. Krossad is, sirap, champagne, vitt vin, apelsinjuice, vit rom och på toppen, som prick- en över i, ett tunt skuret och aningen vridet apelsinskal.

För att hålla folket ombord mätta och belåtna fanns bland mycket annat i fartygets förråd:

1000 flaskor vin

850 flaskor sprit

8000 cigarrer

37 ton kött

4 ton bacon

36 000 apelsiner

1000 limpor bröd, (det bakades bröd varje dag)

40 000 ägg

och mycket, mycket mer.

Det fanns några som hade tur och missade båten eller avbokade.

J. Pierpont Morgan, som grundade General Electric och US Steel hade det så bra på ett spa i Frankrike att han stannade där så länge att han missade avgången.

En annan man som inte kom med som först var tänkt var Marconi, mannen som uppfann sladdlös telegrafi. 1901 sände han de första radiosignalerna från en byggnad längs O'Connell street, som besköts under upproret 1916 och under många år var bank och numera är en pub och restaurang. Han tog ett tidigare fartyg till New York. Den brådskan räddade hans liv. Marconi var, genom ingifte, släkt med den irländska whiskeysläkten Jameson.

2009 dog den sista överlevande från Titanic, hennes namn var Millvina Dean. Hon var två månader när Titanic sjönk och 97 år när hon dog på ett ålderdomshem utanför London. Hennes omkostnader betalades av Leonardo de Caprio och Kate Winslet, som spelade huvudrollerna i den mest påkostade filmen någonsin om *Titanic*..

När Titanic byggdes kostade hon 7,5 miljoner dollar, det motsvarar ett värde idag på cirka 190 miljoner dollar. När filmen spelades in 1997, kostade inspelningen \$200 miljoner dollar. Det var alltså dyrare att göra filmen än att bygga fartyget.

Robert Hermansson

September 2019